

27 Νοεμβρίου, 1990

[ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΘΕΟΔΟΥΛΟΥ,

Αιτητής,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 949/89).

-
- 5 *Εκτοπισθέντες και Παθόντες — Απόφαση των καθ' ων η αίτηση με την οποία απερόφθη αίτημα για αντικατάσταση της προσφυγικής ταυτότητας του αιτητή — Άτομο χαρακτηρίζεται εκτοπισθέν εάν κατά την τουρκική εισβολή του 1974 είχε τη μόνιμη διαμονή του στην κατεχόμενη περιοχή — Τα στοιχεία της έρευνας των καθ' ων η αίτηση αποδεικνυαν ότι ο αιτητής δεν ήταν εκτοπισθείς — Η επίδικη απόφαση κρίθηκε ορθή και επικυρώθηκε.*
- 10 *Διοικητική πράξη — Ανάκληση — Είναι επιτρεπτή, αν το διοικητικό όργανο εξέδωσε παράνομη ή πλημμελή ατομική πράξη, για λόγους δημοσίου συμφέροντος ή αν η πράξη ήταν συνέπεια απατηλής ενέργειας του αιτητή — Εφαρμοστέες αρχές για νόμιμη ανάκληση παράνομων ή πλημμελών ατομικών διοικητικών πράξεων.*
- 15 *Αναθεωρητική Δικαιοδοσία — Δικαστικός έλεγχος — Επέμβαση Δικαστηρίου — Διακριτική εξουσία της Διοίκησης — Εκτίμηση γεγονότων — Το Δικαστήριο δεν μπορεί να υποκαταστήσει με τη δική του κρίση τη διακριτική εξουσία της Διοίκησης.*
- 20 *Λέξεις και Φράσεις — "Εκτοπισθείς", όπως προσδιορίστηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου 13503 στις 19.9.74.*
- 25 *Διοικητική πράξη — Αιτιολογία — Μπορεί να συμπληρώνεται και από τα στοιχεία του φακέλου.*
- Οι καθ' ων η αίτηση αποφάσισαν, μετά από επαρκή έρευνα, ότι

η μόνιμη κατοικία του αιτητή μέχρι την τουρκική εισβολή του 1974, δεν ήταν ο Καραβάς, όπως ισχυρίστηκε αρχικά ο αιτητής όταν απέκτησε την προσφυγική του ταυτότητα. Ως εκ τούτου αποφάσισαν να μην την αντικαταστήσουν.

5

Ο αιτητής ισχυρίστηκε στην προσφυγή του ότι η ανάκληση της ήδη παραχωρηθείσας προσφυγικής του ταυτότητας, είναι αντίθετη προς το Σύνταγμα και το νόμο και αποτέλεσμα αυθαίρετης ή παράνομης άσκησης της διακριτικής εξουσίας των καθ' ων η αίτηση. Επίσης ότι η προσβαλλόμενη απόφαση παραβιάζει κεκτημένα δικαιώματα, είναι προϊόν πλάνης περί τα πράγματα, λήφθηκε χωρίς διεξαγωγή δέουσας έρευνας, στερείται αιτιολογίας και είναι αντίθετη με το Άρθρο 28 του Συντάγματος.

10

Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή και αποφάνθηκε ότι:

15

1. Η αιτιολογία συμπληρώνεται από το περιεχόμενο του φακέλου και η έρευνα είναι επαρκής όπως προκύπτει από το διοικητικό φάκελο.
2. Εφόσον τα στοιχεία ενώπιον των καθ' ων η αίτηση εδικοιολογούσαν πλήρως το συμπέρασμα ότι ο αιτητής δεν κατοικούσε μόνιμα στον Καραβά κατά τον ουσιώδη χρόνο, το Δικαστήριο δεν μπορεί να επέμβει προς ανατροπή του εν λόγω συμπεράσματος.
3. Η ανάκληση έγινε μετά πάροδο δεκαπέντε χρόνων περίπου από την έκδοση της παράνομης ατομικής διοικητικής πράξης, γεγονός που καθιστά αδύνατο οποιοδήποτε ισχυρισμό ότι η ανάκληση έγινε πριν την πάροδο εύλογου υπό τις περιστάσεις χρόνου. Η παρέλευση εύλογου χρόνου δεν αποτελεί κώλυμα στην νόμιμη ανάκληση διοικητικής πράξης η οποία έχει προκληθεί από απατηλή ενέργεια ή εάν συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος που συνηγορούν υπέρ της ανάκλησης. Όπως προκύπτει από τα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης, η διοίκηση δε θα εξέδιδε την προσφυγική ταυτότητα του αιτητή, αν ο αιτητής δε δήλωνε την κωμόπολη Καραβάς ως το μέρος από το οποίο είχε εκτοπισθεί. Το δημόσιο συμφέρον πλήττεται όταν κάποιος κατέχει προσφυγική ταυτότητα με όλα τα επακόλουθα ευεργετήματα χωρίς να δικαιούται.

20

25

30

35

40

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

Προσφυγή.

5 Προσφυγή εναντίον της απόφασης των καθ' ων η αίτηση με την οποία απορρίφθηκε αίτημα του αιτητή για αντικατάσταση της προσφυγικής ταυτότητάς του.

Ε. Χειμώνας, για τον Αιτητή.

10 *Α. Βασιλειάδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας Α', για τους Καθ' ων η αίτηση.*

Cur. adv. vult.

15 ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, Δ.: Με την προσφυγή του αυτή ο Αιτητής Γιαννάκης Θεοδούλου ζητά από το Δικαστήριο τις ακόλουθες θεραπείες:

20 "Α. Δήλωση του Δικαστηρίου ότι η απόφαση των καθ' ων η αίτηση η οποία κοινοποιήθηκε εις τον αιτητή με επιστολή ημερομηνίας 24/10/1989 με την οποία απέρριψε το αίτημα του αιτητή για αντικατάσταση της προσφυγικής ταυτότητας του αιτητή και με την οποίαν έκρινε ότι η συνήθης διαμονή του πριν την Τουρκική εισβολή δεν ήταν η Τουρκοκρατούμενη τώρα περιοχή είναι άκυρη και χωρίς νομικό αποτέλεσμα.

25 Β. Δήλωση του Δικαστηρίου ότι ο αιτητής πρέπει να χαρακτηριστεί ως εκτοπισθείς."

30 Τα γεγονότα είναι σε συντομία τα εξής: Ο Αιτητής γεννήθηκε στα Φτέρυχα Κερύνειας στις 10 Απριλίου 1951 και η σύζυγός του Ανδρούλα στην Πεντάγια στις 25 Ιανουαρίου 1950. Τέλεσαν το γάμο τους το 1972. Έχουν τρία παιδιά, τη Μαρία, την Ελένη και την Κικίτσα. Η Ελένη γεννήθηκε στην Καλαβασό στις 14 Αυγούστου 1974. Αμέσως μετά την εισβολή ο Αιτητής και η οικογένειά του πήραν προσφυγική ταυτότητα με αριθμό 06936 στην οποία αναφέρεται ως τόπος εκτοπισμού τους το χωριό Καραβάς. Με το δικαίωμα που του παρέχει η ιδιότητα του εκτοπισμένου, ο Αιτητής κατοικά σε οικία του προσφυγικού συνοικισμού Χρυσοσπηλιώτισσας στην Κ. Δευτερά, που παραχώρησε σ' αυτόν η Δημοκρατία.

40 Στις 8 Ιανουαρίου 1986 ο Αιτητής υπόβαλε αίτηση για αντικατάσταση της προσφυγικής του ταυτότητας. Η αίτησή του παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Εξετάσεως Προσφυγικής Ιδιότητας Αιτητών Ειδικών Περιπτώσεων. Στη συνεδρία της με ημερομηνία 19 Οκτω-

βρίου 1989 η πιο πάνω Επιτροπή αποφάσισε να απορρίψει την αίτηση του Αιτητή. Παραθέτω αυτούσιο το πρακτικό της πιο πάνω συνεδρίας στο οποίο αναφέρεται και η αιτιολογία της απόρριψης.

"Αρ. Φακ. 1097 Γιαννάκης Θεοδούλου - Δ.Τ. 463626

5

Ο κ. Θεοδούλου υπέβαλε αίτηση για αντικατάσταση της προσφυγικής του ταυτότητας και ζητά όπως ο ίδιος και η οικογένειά του θεωρηθούν εκτοπισμένοι από την οδό Νικολάου Καλαβιά αρ. 1, Καραβάς, το σπίτι των γονιών του. Από προκαταρκτική έρευνα που έγινε προέκυψαν στοιχεία από τα οποία φάνηκε ότι τόσο ο ίδιος όσο και η σύζυγός του δε διέμεναν στον Καραβά. Ακολούθως ζητήθηκε επανειλημμένα από τον αιτητή, τόσο σε επισκέψεις του στο γραφείο μας καθώς και με σχετικές επιστολές μας, να υποβάλει σημείωμα στο οποίο να αναφέρει τους τόπους διαμονής και εργασίας του ιδίου και της συζύγου του από το 1970 μέχρι και την εισβολή. Ο κ. Θεοδούλου έχει υποβάλει 4 σημειώματα αλλά σε όλα αποφεύγει να αναφέρει οτιδήποτε για τη σύζυγό του και δε δίδει σαφείς πληροφορίες όσον αφορά τη διαμονή και εργασία τους πριν και μέχρι την εισβολή.

10

15

20

Η Επιτροπή, αφού μελέτησε προσεκτικά όλα τα στοιχεία που υποβλήθηκαν αποφάσισε: όπως απορρίψει την αίτηση.

Η Επιτροπή έλαβε υπόψη ότι υπάρχουν στοιχεία και πληροφορίες ότι ο αιτητής και η σύζυγός του δε διέμεναν στον Καραβά πριν και μέχρι την εισβολή και από το γεγονός ότι σε όλα τα σημειώματα του αιτητή υπάρχουν αντιφάσεις και ανακρίβειες."

25

Ακολούθως οι Καθ' ων η Αίτηση έστειλαν συστημένη επιστολή στον Αιτητή με ημερομηνία 24 Οκτωβρίου 1989 στην οποία αναφέρονται τα εξής:

30

"Κο Γιαννάκη Θεοδούλου
7, Χρυσοσπηλιώτισσας
Πολυκ. 51, Κ. Δευτερά
Λευκωσία

35

Κύριε,

40

Η αίτησή σας που υποβλήθηκε στο γραφείο μας για αντικατάσταση της προσφυγικής σας ταυτότητας με αρ. 6936 Δ.Τ. 463626 μελετήθηκε προσεκτικά από την Επιτροπή Εξετάσεως Προσφυγικής Ιδιότητας Αιτητών Ειδικών Περιπτώσεων στη

συνεδρία την 19.10.1989 και λυπάμαι να σας πληροφορήσω ότι δεν κατέστη δυνατό να εγκριθεί. Ως εκ τούτου η προσφυγική ταυτότητα με αρ. 6936 ακυρώθηκε.

- 5   2. Η πιο πάνω απόφαση βασίζεται στο γεγονός ότι η συνήθης διαμονή σας πριν την Τουρκική εισβολή δεν ήταν οιαδήποτε τουρκοκρατούμενη περιοχή.

Με εκτίμηση,

10

(Αγνή Αναστασίου)
για Λειτουργό Εγγραφής

- 15   Εναντίον της απόφασης, όπως διατυπώνεται στην πιο πάνω επιστολή των Καθ' ων η Αίτηση, στρέφεται η παρούσα Αίτηση η οποία βασίζεται στα πιο κάτω νομικά σημεία:

- 20   "1. Η απόφαση για ανάκληση της ήδη παραχωρηθείσης στον αιτητή προσφυγικής ταυτότητας αντιβαίνει προς το σύνταγμα και το νόμο και είναι αποτέλεσμα αυθαίρετης ή παράνομης άσκησης της διακριτικής εξουσίας.
- 25   2. Οι καθ' ων η αίτηση ενήργησαν αυθαίρετα και/ή καθ' υπέρβαση και/ή κατάχρηση εξουσίας και/ή κατά παράβαση των αρχών της χρηστής Διοίκησης και της καλής πίστης.
- 30   3. Η προσβαλλόμενη απόφαση παραβιάζει κεκτημένα δικαιώματα του αιτητή.
- 35   4. Οι καθ' ων η αίτηση ενήργησαν κατά πλάνη περί το Νόμο και/ή τους Κανονισμούς και/ή τις εγκυκλίους και/ή πίστευαν λανθασμένα ότι είχαν διακριτική ευχέρεια να ανακαλέσουν την προηγούμενη απόφαση για παραχώρηση προσφυγικής ταυτότητας.
- 40   5. Οι καθ' ων η αίτηση ενήργησαν κατά πλάνη περί τα πράγματα και/ή βασίστηκαν σε πεπλανημένα γεγονότα.
6. Η προσβαλλόμενη απόφαση λήφθηκε χωρίς να διεξαχθεί οποιαδήποτε ή η δέουσα έρευνα από τους καθ' ων η αίτηση.
7. Κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης δε συντρέχαν οι απαραίτητες προϋποθέσεις που θέτουν οι καθιερωμένες αρχές του Διοικητικού Δικαίου ώστε να είναι

νόμιμη η ανάκληση μιας διοικητικής πράξης.

8. Με την προσβαλλόμενη απόφαση γίνεται δυσμενής διάκριση σε βάρος του αιτητή και παραβιάζεται η αρχή της ισότητας όπως καθιερώνεται από το άρθρο 28 του Συντάγματος. 5
9. Η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται αιτιολογίας και/ή επαρκούς και/ή νομίμου αιτιολογίας και/ή βασίζεται σε πεπλανημένη αιτιολογία." 10

Στην Ενσταση τους οι Καθ' ων η Αίτηση ισχυρίζονται ότι "η προσβαλλομένη πράξη, απόφαση και/ή παράλειψη είναι ορθά αιτιολογημένη και λήφθηκε ορθά και νόμιμα σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος και/ή των Νόμων και/ή Κανονισμών και αφού λήφθηκαν υπόψη όλα τα ουσιώδη γεγονότα, στοιχεία και περιστατικά της υπόθεσης, μετά από πρέπουσα ενάσκηση της εξουσίας των καθ' ων η αίτηση". 15

Προσφυγική ταυτότητα εκδίδεται σε πρόσωπα τα οποία κατά το χρόνο της Τουρκικής εισβολής είχαν τη μόνιμη κατοικία τους σε περιοχές που είναι σήμερα κατεχόμενες ή απροσπέλαστες. Οι κάτοχοι προσφυγικής ταυτότητας δικαιούνται σε καθορισμένη βοήθεια με βάση το Σχέδιο Βοηθείας Εκτοπισθέντων και Παθόντων που είναι ενσωματωμένο στην απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 13.503 ημερομηνίας 19 Σεπτεμβρίου 1974, σύμφωνα με το οποίο "Εκτοπισθείς" για τους σκοπούς του Σχεδίου θεωρείται το άτομο του οποίου - 20 25

- "(ι) Η μόνιμος κατοικία ευρίσκεται εις κατειλημμένην υπό των Τούρκων περιοχήν, ή κατέστη απροσπέλαστος, ή (ιι) ....." 30

Στην παρούσα υπόθεση είναι φανερό ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση τους οι Καθ' ων η Αίτηση είχαν προβεί σε ανάκληση προηγούμενης απόφασής τους που έλαβαν πριν 15 περίπου χρόνια, με την οποία είχαν αναγνωρίσει στον Αιτητή ιδιότητα εκτοπισμένου προσώπου με όλα τα δικαιώματα που η ιδιότητα αυτή συνεπάγεται, και είχαν εκδώσει για το σκοπό αυτό την προσφυγική ταυτότητα με αριθμό 06936. Η ανάκληση της απόφασης εκείνης και η ακύρωση της προσφυγικής του ταυτότητας από τους Καθ' ων η Αίτηση έχει άμεσο αποτέλεσμα τη στέρηση από τον Αιτητή των δικαιωμάτων που απολάμβανε ως εκτοπισθείς για μακρό χρονικό διάστημα. 35 40

Πριν όμως ασχοληθώ με τους προβαλλόμενους λόγους ακύρωσης της επίδικης απόφασης που σχετίζονται με το γεγονός ότι αυτή είναι στην ουσία της ανακλητικής μορφής, ενδείκνυται να ασχοληθώ με τους ισχυρισμούς του Αιτητή για ανεπαρκή αιτιολογία και για ανεπαρκή έρευνα, οι οποίοι είναι κατά τη γνώμη μου ανυπόστατοι. Η αιτιολογία που δίδεται στο κείμενο της απόφασης που κοινοποιήθηκε στον Αιτητή συμπληρώνεται από το περιεχόμενο του φακέλου. Η αιτιολογία αυτή είναι, κατά τη γνώμη μου, επαρκής και για σκοπούς δικαστικού ελέγχου και για σκοπούς πληροφόρησης του ενδιαφερόμενου για τους λόγους που ώθησαν τη Διοίκηση να προβεί στη δυσμενή γι' αυτόν επίδικη ενέργεια. Αναφορικά με την έρευνα που έκαναν οι Καθ' ων η Αίτηση, εκείνο που προκύπτει από το διοικητικό φάκελο είναι ότι ήταν κάθε άλλο παρά ελλιπής. Η έρευνα είχε στραφεί σε διάφορες κατευθύνσεις και, παρά την παράλειψη του Αιτητή να παράσχει συγκεκριμένες πληροφορίες αναφορικά με τον τόπο διαμονής και εργασίας της συζύγου του κατά τον ουσιαστικό χρόνο, είχε ως αποτέλεσμα τη συλλογή στοιχείων και πληροφοριών από διάφορα πρόσωπα και πηγές.

Ένα άλλο παράπονο του Αιτητή είναι ότι οι Καθ' ων η Αίτηση αγνόησαν έγγραφες δηλώσεις τεσσάρων προσώπων που βεβαίωσαν ότι πριν και μέχρι την εισβολή είχε τη συνήθη διαμονή του στην κωμόπολη Καραβάς. Είναι αλήθεια ότι η έρευνα των Καθ' ων η Αίτηση έφερε σε φως αντικρουόμενα στοιχεία και πληροφορίες. Μερικά από τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν τον ισχυρισμό του Αιτητή ότι πριν και μέχρι την εισβολή διέμενε στην οικία που ενοικίαζαν οι γονείς του στον Καραβά. Υπάρχουν όμως άλλα στοιχεία και πληροφορίες που δε συνάδουν με την εκδοχή του Αιτητή επί του προκειμένου. Ανάμεσα στα στοιχεία αυτά περιλαμβάνονται - (α) η παράλειψη του Αιτητή να ανταποκριθεί σε επανειλημμένες γραπτές και προφορικές υποδείξεις της Διοίκησης να υποβάλει στοιχεία για τον τόπο διαμονής και εργασίας της συζύγου του κατά την περίοδο μεταξύ 1970 και εισβολής· (β) η έγγραφη δήλωση του κοινοτάρχη του χωριού Φτέρυχα σύμφωνα με την οποία ο Αιτητής διέμενε στον Καραβά στην οικία της οδού Νικολάου Καλαβά αρ. 1 (που ενοικίαζαν οι γονείς του) μέχρι το 1973· (γ) η δήλωση της Ανδρούλας Κοσιάρη, γειτόνισσας του πατέρα του Αιτητή, σύμφωνα με την οποία θυμάται ότι ο Αιτητής νυμφεύτηκε πριν την εισβολή αλλά δε διέμενε μαζί με τον πατέρα του και ότι τους έβλεπε (τον Αιτητή και την οικογένειά του) κάποτε που πήγαιναν να επισκεφθούν τους γονείς του· (δ) η δήλωση Αιτητή για σκοπούς Αρχείου του Τμήματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων ότι η διεύθυνση της κατοικίας του για την περίοδο 1973/74 ήταν στην Καλαβασσό· και (ε) παρόμοια δήλωση της συζύγου του

Αιτητή για την περίοδο 1972/73.

Είναι αυτονόητο ότι σε περιπτώσεις όπως η παρούσα, το έργο της αξιολόγησης και εκτίμησης των συλλεγέντων στοιχείων και πληροφοριών είναι δύσκολο γιατί είναι πιθανόν να επιτρέψει την εξαγωγή όχι ενός αλλά περισσότερων λογικών αλλά αντικρουόμενων συμπερασμάτων. Όπως και να έχουν τα πράγματα, γεγονός παραμένει ότι η αξιολόγηση των στοιχείων ενώπιον της Διοίκησης είναι έργο της Διοίκησης και όχι του Δικαστηρίου στην άσκηση της αναθεωρητικής του δικαιοδοσίας. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας της Ελλάδας η προσέγγιση του Διοικητικού Δικαστηρίου καθορίζεται επί του προκειμένου από τις πιο κάτω νομικές αρχές όπως διατυπώνονται στο 2ο Συμπλήρωμα Νομολογίας του Συμβουλίου Επικρατείας 1953-1960, 1ος Τόμος, σελ. 106:

"Ανέλεγκτος είναι εν τη ακυρωτική διαδικασία η περί των πραγμάτων κρίσις της Διοικήσεως": Απόφαση Σ.Τ.Ε. αρ. 2246/60, ή "..... η κακή εκτίμησις αυτών": Σ.Τ.Ε. αρ. 953/60.

"... εφ' όσον δεν προκύπτει εκ του φακέλλου ουδέ αποδεικνύεται υπό του αιτούντος αντικειμενική ανυπαρξία των υπό της διοικήσεως γενομένων δεκτών πραγματικών περιστατικών": Σ.Τ.Ε. αρ. 1415/58.

"Η διακριτική εξουσία της διοικήσεως διαφεύγει τον έλεγχο του ακυρωτικού, πλην της περιπτώσεως καταχρήσεως εξουσίας ή της πλάνης περί τα πράγματα": Σ.Τ.Ε. 1052/54.

"Η ουσιαστική αξιολόγησις της αποδεικτικής δυνάμεως αποδεικτικών στοιχείων, γενομένη υπό της Διοικήσεως κατ' ελευθέρην εκτίμησιν, μη δεσμευομένην εκ δικονομικών περί νομικής αποδείξεως κανόνων, τυγχάνει ανεπίδεκτος δικαστικού ελέγχου κατά την ακυρωτικήν διαδικασίαν": Σ.Τ.Ε. αρ. 1545/57.

"Η διάφορος ουσιαστική εκτίμησις και την αυτών έτι πραγματικών στοιχείων, γενομένη εις προηγηθείσας πράξεις, ουδόλως θίγει την νομιμότητα της ήδη προσβαλλομένης αποφάσεως, δεδομένου ότι ανάγεται εις την περί των πραγμάτων κρίσιν του διοικητικού οργάνου, ήτις καθ' εαυτήν τυγχάνει ανέλεγκτος κατά την ακυρωτικήν διαδικασίαν": Σ.Τ.Ε. αρ. 1133/55.

Στο συμπλήρωμα Νομολογίας του Συμβουλίου Επικρατείας 1935-1952, 1ος Τόμος, σελ. 41-43 αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι

εκφεύγει του δικαστικού ελέγχου η συνεκτίμηση στοιχείων του φακέλου με άλλα αντίθετου περιεχομένου (Απόφαση Σ.Τ.Ε. 1618/50), όπως και η ουσιαστική κρίση της Διοίκησης αναφορικά με την εκτίμηση της βαρύτητας ορισμένων στοιχείων του φακέλου 5 έναντι άλλων (Σ.Τ.Ε. αρ. 1329/46) ή η ουσιαστική εκτίμησή από τη Διοίκηση του αποδεικτικού υλικού (Σ.Τ.Ε. αρ. 1233/48):

Η νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου καθορίζει παρόμοια προσέγγιση πάνω στο υπό εξέταση ζήτημα. Στην υπόθεση 10 **Αλέκος Παναγιώτου ν. Δημοκρατίας** (1984) 3 Α.Α.Δ. 857, ο Δικαστής Μαλαχτός είπε τα εξής στη σελ. 862:

"The legal principles governing the interference by an Administrative Court with the determination of the factual 15 basis of an administrative act or decision, are well known and have been expounded in many decisions of this Court. In the recent case of **Achilleas Nikou v. The Republic** (1983) 3 C.L.R. 1113 at page 1117 the following is stated:

20 There is ample authority with regard to the non reviewability of the determination on the merits in respect of which I deal at length in the case of the **Republic, through the Public Service Commission v. Lefkos Georgiades** (1972) 3 C.L.R. 594, at pages 692-695. Suffice it to say that the 25 administration's assessments of facts is not subject to judicial control by an administrative Court on a recourse for annulment. (See Zacharopoulos 'Digest of Caselaw' (1935-1952); Vol. 1, at p. 41, para. 251 under the heading 'Nonreviewability' of the Determination of the Merits' and the numerous decisions of the Greek Council of State for the years 1961-1963, Vol. 'A' (A-N) 30 p. 77, which may be condensed as follows:

'The ground for annulment directed against the 35 administration's determination of the facts is rejected as unacceptable or, questioning such determination on the merits, since same is not proved to be the products of a misconception of the facts or in excess of the extreme limits of the discretionary powers of the administration. Moreover, the ground for annulment referring to the 40 inefficiency and misconception of the reasoning of the act against which the recourse is directed and attacking the determination of the facts made by the administration without exceeding the extreme limits of its discretionary powers is rejected as unacceptable.'

Further, it must be born in mind that the applicant has failed to submit to the respondent the relevant information despite the repeated reminders to that effect ...."

Στην παρούσα περίπτωση δεν είμαι ικανοποιημένος ότι υπάρ- 5
χει οποιαδήποτε πλάνη περί τα πράγματα ή κατάχρηση εξουσίας
ή υπέρβαση από τη Διοίκηση των ακραίων ορίων της διακριτικής
της ευχέρειας. Το συμπέρασμα των Καθ' ων η Αίτηση ότι κατά
τον ουσιώδη χρόνο ο Αιτητής δεν είχε τη μόνιμη κατοικία του
στην κατεχόμενη κωμόπολη Καραβάς ήταν εύλογο και όχι αυθαί- 10
ρετο. Το γεγονός ότι το συμπέρασμα αυτό δε συνάδει με τους
ισχυρισμούς που περιέχονται στις γραπτές βεβαιώσεις τεσσάρων
προσώπων τις οποίες είχε προσκομίσει ο Αιτητής και οι οποίες
βρίσκονταν ενώπιον των Καθ' ων η Αίτηση δε σημαίνει ότι, στη
λήψη της επίδικης απόφασης έχουν αγνοηθεί από τη Διοίκηση. 15
Σημαίνει μάλλον ότι δε δόθηκε σ' αυτές οποιαδήποτε αξιοπιστία
ή βαρύτητα. Εφόσον υπήρχαν άλλα στοιχεία ενώπιον των Καθ'
ων η Αίτηση που μπορούν να δικαιολογήσουν το συμπέρασμα στο
οποίο έχουν καταλήξει, των οποίων η αξιολόγηση και εκτίμηση
ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Καθ' ων η Αίτηση, 20
το Δικαστήριο δεν μπορεί να επέμβει έστω και αν το ίδιο δυνατό
να έκαμνε διαφορετική εκτίμηση και δυνατό να κατέλγε σε δια-
φορετικό συμπέρασμα αν η αξιολόγηση και εκτίμηση των συλλε-
γέντων στοιχείων ήταν δικό του έργο και ευθύνη.

Προκύπτει από όσα έχω αναφέρει μέχρι τώρα ότι η απόφαση
των Καθ' ων η Αίτηση με βάση την οποία αναγνωρίστηκε στον Αι-
τητή η ιδιότητα του εκτοπισμένου και εκδόθηκε σ' αυτόν η προ-
σφυγική ταυτότητα με αριθμό 06936 ήταν παράνομη εφόσον ο Αι-
τητής δεν είχε κατά τον ουσιώδη χρόνο τη μόνιμη κατοικία του σε 30
κατεχόμενη περιοχή. Το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί στο
παρόν στάδιο είναι κατά πόσο η ανάκληση της παράνομης εκεί-
νης απόφασης που επιτεύχθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση
είναι, κάτω από τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, νόμιμη
ή όχι. Θέματα σχετικά με την εγκυρότητα της επίδικης ανάκλησης 35
δε ρυθμίζονται από οποιαδήποτε νομοθετική πρόνοια. Ρυθμίζο-
νται από γενικές αρχές διοικητικού δικαίου που έχουν καθοριστεί
από τη νομολογία, επιδίωξη των οποίων είναι η σταθερότητα των
νομικών και πραγματικών καταστάσεων που δημιουργούνται ως
αποτέλεσμα διοικητικών εκτελεστικών πράξεων χάριν της εύρυθ- 40
μης και της χρηστής διοίκησης, της προστασίας των διοικουμέ-
νων και της εξυπηρέτησης του δημόσιου συμφέροντος.

Αναφορικά με τις παράνομες διοικητικές πράξεις ο καθηγητής

Ε. Σπηλιωτόπουλος στο σύγγραμμά του Εγχειρίδιον Διοικητικού Δικαίου, Έκδοση 1978, αναφέρει τα εξής στις σελ. 170-171:

5 "Κατ' αρχήν επιτρέπεται ελευθέρως η ανάκλησις των πα-
ρανόμων ή πλημμελών ατομικών διοικητικών πράξεων, ανε-
ξαρτήτως του εάν εξ αυτών απέρρευσαν δικαιώματα των δι-
οικουμένων κατά την ανωτέρω έννοιαν, υπό την προϋπόθεσιν
10 ότι η ανάκλησις χωρεί εντός ευλόγου χρόνου από της εκδόσε-
ως των (ΣΕ 1908/1972). Παράνομοι ή πλημμελείς εν προκει-
μένω είναι αι πάσχουσαι ακυρότητα πράξεις, αι οποίαι προ-
σβαλλόμεναι δι' αιτήσεως ακυρώσεως, θα ηκυρούντο. Περι-
λαμβάνονται δε εις αυτάς και αι πράξεις αι εκδοθείσαι κατά
15 πλάνην περί τα πράγματα, ήτοι βάσει καταδήλως πεπλανημέ-
νης αντιλήψεως (προκυπτούσης εξ αναμφισβητήτων στοιχεί-
ων) περί της συνδρομής των πραγματικών δεδομένων, τα
οποία απετέλεσαν την προϋπόθεσιν της εκδόσεως των (ΣΕ
3189/1970). Ο εύλογος χρόνος κρίνεται εκ των περιστάσεων,
20 δεν δύναται όμως, συμφώνως προς τον ΑΝ 261/1968, να είναι
ολιγώτερος της πενταετίας από της εκδόσεως της πράξεως,
πλην αντιθέτου ειδικής διατάξεως."

Στην παρούσα υπόθεση η ανάκληση έγινε μετά που παρήλθαν
δεκαπέντε περίπου χρόνια από το χρόνο έκδοσης της παράνομης
25 ατομικής διοικητικής πράξης. Η παρέλευση τόσο μακρού χρόνου
καθιστά αδύνατο οποιοδήποτε ισχυρισμό ότι η ανάκληση έγινε
πριν παρέλθει ο εύλογος υπό τας περιστάσεις χρόνος. Η παρέ-
λευση του εύλογου χρόνου δεν είναι πάντοτε μοιραία για τη νο-
μιμότητα της ανακλητικής πράξης. Στο ίδιο σύγγραμμά του ο κα-
θηγητής Σπηλιωτόπουλος αναφέρει τα εξής στις σελ. 171-172:

30 "Μετά την παρέλευσιν του ευλόγου χρόνου δεν επιτρέπεται
η ανάκλησις των παρανόμων ατομικών διοικητικών πράξεων,
εκ των οποίων απέρρευσαν υπέρ των καλοπίστων διοικουμέ-
νων δικαιώματα κατά την ανωτέρω (αριθ. 175) έννοιαν (ΣΕ
35 2967/1969), εκτός εάν α) το διοικητικό όργανον παρεσύρθη εις
την έκδοσιν της παρανόμου πράξεως συνεπεία απατηλής ενεργείας του εξ αυτής ωφεληθέντος (ΣΕ 531/1971), ή β) υπάρχουν
λόγοι δημοσίου συμφέροντος (ΣΕ 716/1969 ή η πράξις προ-
σκαρούει εις την δημοσίαν τάξιν ή η ανάκλησις γίνεται εις συμ-
40 μόρφωσιν προς το περιεχόμενον αποφάσεως του ΣΕ (ΣΕ
1988/1961). Εις τας περιπτώσεις αυτάς η ανάκλησις επιτρέπε-
ται οποτεδήποτε και μετά την παρέλευσιν ευλόγου χρόνου."

Οι πιο πάνω γενικές αρχές που καθορίζουν πότε και κάτω από

ποιες προϋποθέσεις παράνομες ή πλημμελείς ατομικές πράξεις της Διοίκησης μπορούν νόμιμα να ανακληθούν έχουν υιοθετηθεί και εφαρμοσθεί από το Ανώτατο Δικαστήριο σε αριθμό υποθέσεων περιλαμβανομένης της υπόθεσης *Νικόλας Γιάγκου και Άλλος ν. Δημοκρατίας* (1976) 3 Α.Α.Δ. 101, στην οποία ο τότε Πρόεδρος του Μ. Τριανταφυλλίδη, εκδίδοντας την ομόφωνη απόφαση της Ολομέλειας, είπε τα εξής στις σελ. 105 και 106:

5

"The revocation of an unlawful administrative act is a course lawfully open to the administration and it is based on the notion of the preservation of legality; the relevant principles are to be found in Stasinopoulos on the Law of Administrative Acts (1951), at pp. 398-399; and it is useful to refer, too, to the decisions of the Council of State in Greece in cases 796/1964, 1750/1965, 1531/1966, 3027/1967 and 458/1968; in particular in the decision in case 3027/1967 the following are stated as regards the revocation of unlawful administrative acts:

10

15

'..... η ανάκλησις, και παράνομου έτι διοικητικής πράξεως δεν είναι επιτρεπτή μετά την πάροδο ενλόγου χρόνου, κρινομένου κατά τας εκάστοτε συνθήκας, εάν εξ αυτής παρήχθη πραγματική κατάσταση προστατευτέα εν όψει των αρχών της χρηστής Διοικήσεως, πλην εάν αυτή προεκλήθη δι' απατηλής ενεργείας του ενδιαφερομένου ή δεν ετηρήθη υπ' αυτού όρος τεθείς εν αυτή με την επιφύλαξιν της ανακλήσεως ή συντρέχη λόγος δημοσίου συμφέροντος.'

20

25

As it is stressed in the passage just quoted above, when there exist reasons of public interest an unlawful administrative act may be revoked even after the lapse of reasonable long time; and this is to be found, also, in other decisions of the Greek Council of State, such as those in cases 424/1932, 425/1932, 1750/1965 and 3169/1968."

30

Οι περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι νόμιμη ανάκληση ήταν νομικά εφικτή για τους ακόλουθους δύο διαζευκτικούς λόγους:

35

Πρώτον, υπάρχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος. Στην υπόθεση αρ. 2211/52 το Συμβούλιο Επικρατείας της Ελλάδας αποφάσισε ότι υπήρχαν λόγοι δημοσίου συμφέροντος που επέβαλλαν ανάκληση παράνομης απόφασης με την οποία παραχωρήθηκε οικοπέδο σε πρόσφυγα ενόψει του κοινωνικού σκοπού στον οποίο απέβλεπε ο νόμος που καθόριζε την παραχώρηση οικοπέ-

40

δων σε πρόσφυγες. Σε μια πολύ πρόσφατη απόφαση του* το Ανώτατο Δικαστήριο εξέφρασε τη γνώμη ότι πλήττεται το δημόσιο συμφέρον όταν κάποιος κατέχει προσφυγική ταυτότητα με τα
 5 επακόλουθα ευεργετήματα χωρίς να δικαιούται. Υιοθετώ την άποψη αυτή. Δε χωρεί κατά την γνώμη μου αμφιβολία ότι λόγοι δημοσίου συμφέροντος επιβάλλουν την έκδοση προσφυγικής ταυτότητας μόνο σε πρόσωπα που είναι εκτοπισμένα εντός της εννοίας των σχετικών διατάξεων, ώστε τα πενιχρά μέσα που η
 10 Δημοκρατία μπορεί να διαθέσει για τη μερική ανακούφιση των εκτοπισμένων που τόσο έντονα υφίστανται τις συνέπειες της εισβολής, να διατίθενται προς όφελος των εκτοπισμένων και κανενός άλλου.

Δεύτερο, η έκδοση από τη Διοίκηση της ακυρωθείσας προσφυγικής ταυτότητας αρ. 06936 ήταν συνέπεια απατηλής ενέργειας του Αιτητή, δηλαδή του προσώπου στο όνομα του οποίου και προς όφελος του οποίου εκδόθηκε. Είναι φανερό ότι η Διοίκηση δε θα εξέδιδε την προσφυγική εκείνη ταυτότητα αν ο Αιτητής δε δήλωνε την κωμόπολη Καραβάς ως το μέρος από το οποίο είχε
 20 εκτοπισθεί. Εφόσον έχω ήδη επικυρώσει το πόρισμα της έρευνας που διεξήγαγε η Διοίκηση, που είναι ότι η μόνιμη κατοικία του Αιτητή δεν είναι Κωμόπολη Καραβάς όπως είχε ισχυριστεί ο Αιτητής, το μοναδικό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί είναι ότι η έκδοση της προσφυγικής εκείνης ταυτότητας ήταν αποτέλεσμα
 25 απατηλής ενέργειας του Αιτητή. Ενόψει των πιο πάνω συλλογισμών, ο ισχυρισμός του Αιτητή ότι η επίδικη ανακλητική απόφαση είναι αποτέλεσμα διαφορετικής εκτίμησης από τη Διοίκηση των ίδιων δεδομένων που ήταν ενώπιον της κατά το χρόνο της ανακληθείσας απόφασης, είναι ανυπόστατος και τον απορρίπτω.
 30

Για όλους τους πιο πάνω λόγους η προσφυγή απορρίπτεται και η προσβαλλόμενη απόφαση επικυρώνεται. Δεν εκδίδω οποιαδήποτε διαταγή αναφορικά με τα έξοδα.

35 *Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.*

---

* Βλ. *Ανδρέας Πετρούδης ν. Δημοκρατίας* (1990) 3 Α.Α.Δ. 3883.